

Blind lærer kan også finde korn

Så suser igen de kolde vinde over folkets skole. Lærerne underviser i blinde, er uprofessionelle, underviser efter hvad de tror virker og aner ikke, hvad videnskaben ved, der virker! Forskellige undersøgelser viser, at der præsteres for lidt, for mange aflyste timer og et ringe udbytte for eleverne. Flere tusinde elever må tilbage på skolebænken lang tid efter afgangsprøverne for at lære, hvad to gange to er! Statsministeren er rystet, og arbejdsgiverne kalder det en falliterklæring og foreslår, at folkeskolen i højere grad skal kunne dumpe eleverne, så de i princippet kan blive i skolen til de er 18 år. Skolelederne hopper ikke på den vogn, men retter i stedet skytset mod forældrene. Som så retter returnerer kritikken til lærerne. Som anklager politikere for ikke at stille de nødvendige ressourcer til rådighed. Og politikerne lukker diskussionen ved at fremføre, at Danmark har ét af de dyreste skolevæsener i verden.

Hvordan kommer vi videre? Først og fremmest må videnskabens folk passe på med det tunge skyts fra de teoretiske boghylder. De fleste af dem har aldrig selv stået for undervisning i en klasse i Folkeskolen. Den erfaring, som en lærer høster gennem sin praksis, fører til erkendelse af, hvad der virker og især ikke virker. Der er ikke noget så praktisk som en god teori, men teori i sig giver ikke løsninger. Eller sagt lidt populært: teori er, når man ved det hele og ingenting virker. Praksis er, når det virker, og man ikke helt ved hvorfor! Kritikken af Folkeskolen forener de to udsagn: ingenting virker og lærerne ved ikke hvorfor! Det er en helt urimelig tilgang til landets skoler, som udmærket ved, hvad der virker, og hvilke barrierer der er for at nå de opstillede mål. Der er ingen let opskrift på, hvordan disse barrierer nedbrydes, men et par bud gives her.

1. Få ledelse tilbage i klasselokalet

Lærerpersonelet og -autoriteten har besynderligt nok ikke haft den store betydning i f.m. udarbejdelse af reformer for folkeskolen og læreruddannelserne. Før i tiden kom børn i skole med en mental og opdragelsesmæssig rygsæk, som satte selv den nyuddannede lærer i stand til at "give en besked". Sådan er det ikke mere. Den moderne børnefamilie dyrker forhandlingskulturen, hvilket betyder, at børnene er parate til at tage en diskussion om stort set alle beslutninger, som de ikke umiddelbart kan tilslutte sig. At få ledelse tilbage i klasselokalet må indebære, at læreren i sin uddannelse rustes til at forvalte lederrollen. Alle ledere ved, at rollen indebærer såvel nærvær som distance, og gennem denne vekselvirkning åbnes op for en naturlig og nødvendig autoritet: retten til at lede og fordele arbejdet, nå realistiske mål, udvikle elevernes potentiale og sikre, at enhver har et højt bundniveau. Alt dette kan lade sig gøre uden at give køb på omsorg, anerkendelse og udvikling af elevernes sociale kompetencer. Men det forudsætter:

2. Læringsparate elever

Her er det forældrene, som må tage en tørr mere og lidt bedre. At være læringsparat betyder ikke bare at møde op (i tide!) og udhvilet. Det betyder, at forældrene ud over at opdrage børn til den sunde og kritiske tilgang til livet også må udstyre dem med sociale kompetencer, som rækker ud over virtuelle relationer (Facebook osv.). At have en solid social kompetence er bl.a. at kunne træde frem og træde tilbage, at tage plads og give plads, at styre og at indordne sig, at turde være sig selv og lade andre få rum til at være sig selv. Al forskning peger på, at vi lærer bedst i et miljø præget gode og tillidsskabende relationer. Også til den eller dem, der skal lære os noget.

---

3. Hold forældrene væk

Den demokratiske tankegang har aldrig omfattet involvering og beslutningskompetence af inkompetente mennesker. Forældre er i princippet inkompetente og ofte også inhabile, når det drejer sig om læringsteoretiske spørgsmål, og alligevel bruger ledere og lærere masser af kostbar tid for at forsvare eller forklare. Det nytter ikke noget. Mange forældre har særlige spidskompetencer/interesser inden for det undervisningsmæssige felt, men det er tilfældigt, hvem det er, og hvordan indflydelsen gøres gældende. Se bare på valgdeltagelsen og kandidatlisten til Skolebestyrelsesvalg. Så derfor: lad forældrene byde ind med støtte i det lokale miljø (læs: klassen) og kræve af dem, at evt. kritik af skolen eller enkelte lærere formidles konstruktivt til rette vedkommende og aldrig over for eget barn. Denne loyalitet – en professionel forælderrolle – synes at være en mangelvare i skole-hjem samarbejdet.

4. Forlang professionel ledelse og professionelle bestyrelser

Kommunalreform og skolesammenlægninger fører til større skoler med tunge opgaver inden for administration, økonomi og personaleledelse. En skoleleder er rekrutteret fra lærergerningen og oplever generelt, at der levnes minimal tid til pædagogisk ledelse, og der bruges mange ressourcer på at (efter)uddanne til egentlig personaleledelse. Det må afløses af en nøje tilrettelagt proces, hvor en skoleleder udklækkes som led i et karriereudviklingsforløb, hvor et diplom under én eller anden form skal være et betydningsfuldt adgangskrav til stillingen. Skolen må også – ligesom i andre virksomheder inden for såvel den private som den offentlige sektor – have en professionel bestyrelse. Den skal bestå af 3 personer, som ikke hører til skolens forældrekræds, men som har dokumenteret erfaring med og evt. uddannelse i bestyrelsesarbejdet. Hertil kommer 2 forældre og 1 skoleleder. Sidstnævnte altså ikke længere som sekretær for bestyrelsen men som fast medlem. Formanden udpeges blandt de 3 eksterne. Bestyrelsesformanden og skolelederen holder møde 1 gang om måneden og bestyrelsen samles 6 gange om året. De fleste beslutninger træffes af skoleledelsen i samarbejde med bestyrelsesformanden, og den samlede bestyrelse drøfter overordnede spørgsmål og træffer beslutninger af principiel karakter.

5. Forlang metodevalgspligt

Det er en læringsmæssig katastrofe, at der inden for de seneste 10 år er skyllet populære læringsmetoder ind over folkeskolen. Dette har medført en stadig stigende uro blandt lærere, elever og forældre. Nogle skoler arbejder målrettet efter individualiserede læringsstile og giver eleverne ansvar for egen læring. (I praksis kommer det til at betyde, at eleven også får ansvar for egen ikke-læring!) Andre skoler hælder til metoder, som hylder integrerede læringsformer med storrumundervisning. Enkelte skoler prøver at holde fast i "den gammeldaws facon". Alt sammen med hånden på den pædagogiske bibel, hvor der står, at lærerne har metodefrihed. Denne frihed er selvfølgelig begrænset til alene at omfatte en praksis inden for nærmere definerede rammer og værdier (centrale og lokale). Vejen gennem dette morads er varieret undervisning. Altså en metodevalgspligt, hvor den pædagogiske praksis hele tiden justeres, og hvor valg af metode i given situation skal kunne retfærdiggøres ud fra ønsket om optimal læringseffekt i et positivt undervisningsmiljø. Der findes – som omtalt – mange teorier om læreprocesser. Kunsten er at plukke og udvælge de værktøjer fra de forskellige teorier, som man som lærer kan se mening og udbytte i. Og på den måde skriver lærerne deres egen teoribog – selvfølgelig i et tæt samarbejde med kolleger og ledelsen. Hvad angår de nyansatte lærere, har de ikke samme mulighed. Den manglende praksis – på trods af praktikforløb under uddannelsen – kan ikke springes over. Derfor må de nødvendigvis tilbydes en "følrdning" /mentor, som vi kender fra mange andre både offentlige og private arbejdspladser.

Denne ordning fungerer allerede på en del skoler, men det må breddes ud til alle. Alt i alt er der mange gode initiativer rundt omkring på skolerne, hvor ambitiøse lærere sveder i forberedelse og gennemførelse for at få udfoldet elevernes potentiale. Men det er som om, der mangler en anerkendelse og en synliggørelse af denne indsats.

6. Drop lektier! ”Man skal yde, for at kunne nyde” og ”Øvelse gør mester”

Er det nu også rigtigt? Mange af os har fået indpodet, at pligterne kommer før fornøjelserne. Hvad med at sammenkæde de to begreber? Kan det lade sig gøre at berøve børns fritid med lektier – ofte forbundet med konfliktfyldt forældreinddragelse – og samtidig tro på, at det er en fornøjelse? Hvor mange forældre nyder jobrelateret arbejde efter arbejdstid? Hvorfor skal børn plages med hjemmearbejde i deres fritid? Vi forestiller os, at børn ikke har fast arbejdstid, og det er noget af en udfordring at skulle leve op til. Lad eleverne klare deres læringsarbejde på skolen. Opgaver løses på skolen med tilstedeværelse af netop de lærere, som er kompetente til at bistå og vejlede. Der er ingen forskning, der kan dokumentere, at en dansk stil – skrevet derhjemme – er bedre end den, der laves på skolen. Og hvis multiplikation og division er tågesnak for barnet, så skal det ikke være far eller mor, der skal træde ind før eller efter middagsmaden og tage en matematiklærerhat på. Og kan mor hjælpe med de franske verber på 7. klasse-niveau? Det hele kan desværre ende med, at barnet laver lektier for andres skyld frem for egen skyld.

7. Øvelse gør ikke mester!

”Man kan ikke lave en gris om til en væddeløbshest. Men man kan gøre den til en hurtig gris!” Alle elever skal kunne gange 2 med 2 og en hel del mere. Men det er ikke alle, der skal lære at mestre aritmetikens og atomfysikkens komplicerede cirkler. Undervisningspligten er hævet fra 7 til 9 år, og nedefra er der gennem årene sat yderligere pres på en tidligere skolestart. Samtidig er fortidens specialskoler og specialklasser for børn med generelle og specifikke indlæringsvanskeligheder blevet erstattet med integreret specialundervisning med udgangspunkt i ”normalklassen”. Det er en tvivlsom affære! Folkeskolen er rummelig og med den positive konsekvens, at stort set alle børn – uanset indlærings- eller adfærdsvanskeligheder – skal inkluderes og ikke ekskluderes. Der skal ikke stor matematisk eller logisk forståelse til også at forstå potentialet for de negative konsekvenser. Set ud fra et psykologisk perspektiv handler det grundlæggende om et valg mellem to identiteter (snuppet fra sportens verden): ”vil jeg være marginalspiller på 1. holdet eller være én af de bedste på 2. holdet?” Folkeskolen bør rumme alle hold og stoppe alle forsøg på at terpe og træne alle elever mod det samme mål. Lærere med mod og empati prøver forgæves at kæmpe for den enkelte elevs særlige læringssag, men det ender desværre med skuffelser, der bliver indfriet af mennesker og systemer, som har anderledes forventninger til præstationsgrænser. Det er et uigendriveligt faktum, at børn – og voksne for den sags skyld også – får varige mén på sjælen ved konstant at skulle leve op til forventninger, som de ikke kan indfri. For børns vedkommende fører det ofte direkte til adfærdsmæssige problemer, og for at kompensere for dette søger de ind i grupper med lignende adfærd. Her kan de leve op til miljøets forventninger!

8. Nedton karakterer og anerkend indsats

Giv udtalelser om elevens karakter (som er noget helt andet end karakterer!) Bedøm motivation, arbejdsindsats, udvikling, talentudfoldelse og relationskompetence. Giv råd om nødvendige udfordringer som lever op til et minimumskrav og vent med at bedømme kvalifikationer i form af iskolde tal. Mange vil her hævde, at det er på kollisionskurs med såvel elevens som forældres (og politikeres!) ønske om at se målbare resultater. Nu er det jo på mode at hævde, at alt, hvad der

---

---

ikke kan måles, ikke er værd at beskæftige sig med. Det må kunne lade sig gøre at finde et par tusinde områder, hvor det udsagn kan punkteres med lethed. Tilbage står, at uddannelsessystemet i ind- og udland kræver beviser i form af sammenlignelige tal. Det kan vi ikke ændre på, men vi kan vente med at klistre unuancerede måleenheder på børn og teenagere.

9. Stil krav til privatskolerne

Pudsigt nok er der ikke så megen fokus på undervisningskvaliteten i de private skoler, og dette på trods af, at de lærere, der underviser her, kommer fra den samme læreruddannelse, en fælles faglig og pædagogisk ballast. Men hvorfor er der ikke i samme omfang læringsproblemer i den private skole? Er lærerne mere kompetente? Næppe. Er forældre og elever mere ressourcestærke? Formentlig. Er der i højere grad konsekvens, hvis regler, rammer og fælles spilleregler/værdier overtrædes? Helt sikkert! Den private skole udgør traditionsmæssigt et fint alternativ til folkets skole. Her kan forældre sende deres børn hen til – og betale for – en særlig pædagogik, en særlig religiøs eller politisk menu. Og hvis de ikke kan lide smagen, så er der andre private tilbud henne om hjørnet. Og skulle det hele mislykkes, så skal de ikke engang spørge om til at blive lukket ind i folkets skole. Den dør står altid åben. Det frie valg er grundstenen i vores demokrati. Men hvilket frit valg har den folkeskolelærer, som er pålagt at rumme alle typer elever og forældre? Derfor: bevar privatskolerne, men stil samme krav om åben dør for alle elever med forskellige lærings- og adfærdsmæssige profiler. Det kræver selvfølgelig, at privatskolerne i højere grad må bruge flere ressourcer for at kunne rumme og ikke mindst fastholde forskelligheder. Men så konkurrerer de også på næsten lige fod med Folkeskolen.

10. Giv ikke efter over for angreb

Som lærer bliver man udsat for kritik – enten generelt i pressen eller af forældre. Nogle kritikpunkter er berettigede, og hvis de fremføres sobert og dokumenteret, er grunden lagt for nye tanker, idéer og frem for alt: klogskab. Lærere skal – som alle andre – være villige til at blive klogere også gennem kritik. Men når kritikken udstødes som angreb i form af en grundlæggende mistillid til lærerens/skolens kapacitet, kompetence og velvilje, så fører det kun til typiske reaktioner som modangreb, forsvar eller tilbagetrækning. Derfor: så længe en lærer kan retfærdiggøre sin praksis og udvikle den i takt med ændrede vilkår, så bør nattesøvnen være reddet. At være lærer er ikke længere et kald, men en professionel opgave som lærerstanden løser og udvikler med alle tilgængelige ressourcer.

Hvis man tror på, at disse 10 punkter giver mening og kan nytte, skal man være lidt skør. Men hvis man ikke tror på det, er man for alvor skør!
